

TOP články

- ▲ Duchovné slová – strana 3
- ▲ Projekt cezhraničnej spolupráce – strana 4
- ▲ Modernizácia knižnice – strana 7
- ▲ Zápis žiakov – strana 9
- ▲ Z Haličského Envirokabinetu – strana 10-11
- ▲ Zabíjačka - zakáľáčka – strana 13
- ▲ Osobnosti Haliče – strany 12 a 14

Nič nie je tak silné ako myšlienka, na ktorú dozrel čas.

Victor Hugo

Novohrad dýchajúci históriou láka najmä na majestátnu hradnú líniu

V čom vidí hlavný potenciál obce Halič z hľadiska cestovného ruchu? Opýtala som sa na jeho názor výkonného riaditeľa Oblastnej organizácie cestovného ruchu Novohrad a Podpoľanie Mgr. Tomáša Krahulca:

● **Halič je od okresného mesta vzdialená len 7 km, má výborné autobusové spojenia, navyše sa dúfajme veľmi skoro sa začne s budovaním cyklochodníka Lučenec - Halič, v čom ďalšom ešte vidíte v oblasti cestovného ruchu benefity našej obce?**

Halič je jednou z dominant Novohradu. Jedným z dôležitých predpokladov k tomuto tvrdeniu je jej strategické umiestnenie, ktoré Halič jednoznačne má. Ja obec vnímam ako spojnicu medzi východom a západom, juhom a severom, takzvanou stre-

chou Novohradu. Pre turistu je z toho dôvodu Halič ideálnym východiskom do každého kúta nášho regiónu. Ďalej, obcou prechádza dôležitá cyklotrasa – Novohradská cyklomagistrála, ktorá po vybudovaní cyklochodníka Lučenec-Halič bude určite jednou z najnavštevovanejších cyklotrás v našom regióne.

● **Najväčšiou dominantou Haliče je určite zámocký hotel Galícia Nueva, ale aj v podzámčí môžeme nájsť veľa zaujímavostí pre turistov: rekonštruovaný železničný domček, hrob-**

ku rodiny Forgách a iné. V blízkej budúcnosti sa chystá rekonštrukcia bývalej MŠ na pamätný dom Tivadara Csontváryho Kosztka, alebo výstavba parku miniatúr dominant Novohradu. Dostatočný magnet pre turistov?

Magnetov pre turistov je v Haliči a blízkom okolí viac než dosť. Samospráva Haliče je aktívna aj v oblastnej organizácii cestovného ruchu, cez ktorú získala financie aj na rekonštrukciu železničného domčeka a aj na výstavbu parku miniatúr dominant Novohradu. Tieto projekty majú na seba nadväznosť a postupne vytvárajú komplexný produkt v Haliči, na ktoré môžu byť napojené služby, ktoré vy-

► článok pokračuje na strane č. 2

tvoria aj ekonomický prínos pre región. Vytvorenie komplexnej ponuky v Haliči, ktorá bude udržateľná je dobrým predpokladom pre rozvoj ďalších turistických bodov záujmu v okolí ako sú napríklad kaplnka Antona Paduánskeho či vytvorenie zážitkových produktov cestovného ruchu spojených napríklad aj pre Halič charakteristickým hrnčiarstvom.

Pamätný dom Tivadara Kosztka Csontváryho bude ďalším veľkým lákadlom najmä pre návštevníkom spoza južných hraníc. Halič realizáciu tohto projektu len potvrdzuje svoje postavenie ako jednej z dominant Novohradu.

● **V Haliči sa snažíme každoročne zorganizovať tradičné Haličské slávnosti, kde pozývame obyvateľov okolitých obcí a samozrejme aj mesta, stráviť skvelý deň, pochutnať si na miestnych špecialitách a zúčastniť sa koncertov, zabaviť sa s rodinou a priateľmi. Zúčastnili ste sa už niekedy tohoto podujatia organizovaného v auguste?**

Priznám sa, že som na tomto podujatí ešte nebol ale dúfam, že to budem môcť čoskoro napraviť. Ja osobne oceňujem snahu samosprávy vytvárať pre obyvateľov regiónu aj kultúrno-spoločenské podujatia, ktoré budujú komunitu a následne sa môžu stať aj doplnkom turistickej ponuky.

● **Aký je Váš osobný vzťah k Haličanom a Haliči?**

Halič je krásne a historiou dychajúce miesto, ktoré malo vždy veľký vplyv na rozvoj bližšieho ale aj širšieho regiónu. Priznávam, že keď sme s manželkou uvažovali o mieste kde si postavíme dom, tak hneď po Dolnej Strehovej, kde dlhodobo bývame a nakoniec aj staviamе bola druhou alternatívou Halič.

● **Čo je pre turistov z iných regiónov alebo krajín v Novohrade najlákavejšie a čo im naopak v Novohrade chýba?**

Najväčšou dominantou Novohradu je jej história a unikátna hradná línia, ktoré je majestátna. Od Šomošky, cez Fiľakovo, Halič až k Divínu, k tomu vinársku oblasť chrániaci Modrý Kameň. V našom regióne dýcha históriou naozaj každý kút.

V Novohrade mi zatiaľ najviac chýbajú kvalitné služby, ktoré sú dostupné na veľmi málo miestach. Chýbajú požičovne bicyklov, e-bikov, kolobežiek a podobne. Tiež mnohokrát chýba doplnková infraštruktúra na miestach turistických bodov záujmu, aby sme vedeli vytvoriť z cestovného ruchu aj ekonomický prínos.

Najväčšou nevýhodou Novohradu oproti ostatným destináciám je aj veľký nedostatok dostatočného počtu ubytovacích zariadení vhodných pre účely dovolenky v regióne.

● **Aj tohoročná letná sezóna bude výrazne ovplyvnená dopadmi pandémie a cestovanie do zahraničia nebude jednoduché. Aké nové možnosti na trávenie dovolenky, či voľného času sa v Novohrade a Podpolaní pripravujú v najbližšej dobe?**

V oblastnej organizácii dlhodobo pracujeme na aktívnom marketingu destinácie. Boli sme spolutvorcami videí Spoznaj Novohrad s Lukášom Pelčom, ktoré mali veľmi veľký dosah.

Za minimálne náklady sme oslovili viac ako milión divákov. Ľudia už minulý rok začali spoznávať Novohrad čo sa jasne ukázalo aj na štatistických údajoch, keď počet prenocovaní v lete dokonca vzrástol oproti predošlému roku 2019. Tento trend v rámci BBSK bol len u nás a v Banskej Štiavnici.

S poskytovateľmi služieb sme vytvorili zážitkový produkt Zaži Novohrad, kde je vybratých 16 zážitkov, ktoré môžete v regióne aktívne zažiť. Bulletin bude pre návštevníkov dostupný nie len v informačných centrách ale aj v ubytovacích zariadeniach.

Na leto tiež pripravujeme projekt „+1 v Novohrade“, ktorý môže byť pre návštevníkov veľkým lákadlom pre návštevu múzeí, kúpalísk, hradov a podobne.

Dlhodobo sme pripravovali dizajn manuál pre destináciu, ktorý už čoskoro uzrie svetlo sveta, aby sme vytvorili z Novohradu značku, akou si byť zaslúži.

Za odpovede ďakuje R. Padúchová

Mobilná aplikácia

Novinky z našej obce do Vášho mobilu. Predstavujeme Vám službu pre občanov: Mobilnú aplikáciu s názvom „V OBRAZE“.

Aplikáciu si môžete stiahnuť aj cez QR kódy:

- Prehľad aktualít z webu našej obce
- Upozorní Vás na novo vložené správy
- Dozviete sa včas o pripravovaných akciách
- Prezerať si fotografie alebo dokumenty z úradnej tabule
- Do aplikácie sa nemusíte registrovať, neposkytujete žiadne osobné údaje

Drahí čitatelia

Haličských zvestí

Prežívame obdobie pandémie, ktoré na človeka nepôsobí veľmi dobre. Už dosť dlho sme izolovaný od spoločenstva, od chrámu Božieho, od ľudí a tento čas prežívame v samote, len s najbližšími. Aj keď sa nám zdá, že cirkev a Božie slovo nefunguje, nie je tomu tak.

Napriek týmto ťažkým podmienkam sme sa dožili obdobia, ktoré sa nazýva veľkonočné obdobie. Práve v tomto čase bývajú naše chrámy Božie oveľa plnšie ako počas ostatných bežných nediel. Je to preto, lebo hlavne v čase pôstu pristupujeme ku spovedi a Večeri Pánovej, aby sme sa mohli duchovne spojiť s Pánom Ježišom Kristom, ktorý sa pripravuje na svoju smrť. Preto ustanovil sviatosť Večere Pánovej. V nej sú nám odpustené všetky naše previnenia, ktorých sa dopúšťame vo svojich činoch, slovách ale aj myšlienkach. Sú odpustené, ale len za podmienky, že k tejto sviatosti pristupujeme s ľútosťou a prosbou o odpustenie a hlavne s vierou, že nám Náš Pán odpustí. Túto sviatosť väčšinou prijímame v Chráme Božom, kde sa v súčasnosti nemôžeme stretávať, ale aj v domácnostiach, kde sa dá za prísnych hygienických podmienok prislúžiť aj v súčasnosti Večera Pánova, v úzkom kruhu, a to nielen v pôste, ale aj počas iných dní v roku. Hriech veľmi ničí ľudské životy, a ľudské spolunažívanie. Nielen ničí, ale Pán Boh vždy ukazuje na veľkosť hriechu. Ukazuje, že nechce aby sa človek zapredal hriechu. Pán Boh od začiatku ľudských dejín volá človeka aby sa spamätal, činil pokánie a bol živý. Náprava znamená konať pokánie.

Po skončení pôstu by sa chrámy Božie znova naplnili, aby sme sa spoločne mohli tešiť zo Vzkrieseného Pána. Ale keď píšem tento článok, tak situácia nesmeruje k tomu, aby nás otvorili, aj keď po tom úprimne túžime.

Veľká noc nám prináša veľkolepé Božie posolstvo nádeje pre človeka. Do priestoru naplneného strachom a beznádejou zaznieva radostné: „**Ježiš žije!**“. Svet odsúdil Krista na smrť. Boh kriesi k životu. Svet hovorí o láske, ale lásku zabíja. Boh lásku oživuje, aby ďalej vládla v srdciach Jeho detí. Veľkonočné nedeľné ráno prináša radosť smutným srdciam. Kriesi nové nádeje tam, kde smrť a následná bezmocnosť umlčala lásku v srdci tých, ktorí Krista milovali.

Ježiš je víťaz nad smrťou. My to už vieme. Preto žije. Veríš tomu? Teší sa tvoje srdce? Aj napriek tomu, že máme pandémiu, nás môže táto viera naozaj tešiť. Ak túžime po Božom slove, môžeme sledovať služby Božie v televízii, rozhlase, na internete, alebo si zoberieme do ruky Bibliu a spevník a vo svojich modlitbách sa spojíme s Naším Pánom neba i zeme. Popri tom môžeme myslieť aj na náš cirkevný zbor, a nielen myslieť, ale aj finančnou čiastkou prispieť na fungovanie zboru, keďže nemôžeme venovať na zatvorených službách Božích žiadny milodar, môžeme tak

• Heinrich Hoffman: Deň zmŕtvychvstania.

vykonať iným spôsobom. Kto chce, vie s láskou prispieť. Lebo ochotných darcov miluje Boh. A každý kresťan by si toto mal zobráť k srdcu. Veď cirkev nielen v ťažkých minulých časoch žila, ale aj dnes žije zo štedrosti veriacych ľudí.

Veľká noc nám pripomína Pánovo povýšenie. Cez poníženie a utrpenie prišiel Pán Ježiš k povýšeniu. K povýšeniu nielen na kríži, ale hlavne k tomu, aby sa dokázalo to, že **ON je naozaj Spasiteľ sveta**, teda aj náš Spasiteľ a záchranca.

Preto nezabúdajme na Kristovo vzkriesenie, ktoré je aj pre nás platné. Tešme sa zo Vzkrieseného Pána a nezabúdajme aj napriek života ohrozujúcej chorobe, ktorá číha na nás zo všetkých strán, na Pána Ježiša, ktorý tiež trpel, zomrel, ale bol vzkriesený, aby sme aj my mohli raz žiť s ním v Jeho blahoslavenstve.

Posielam vám pozdrav od Vzkrieseného Pána: „**Pokoj vám!**“, a želim vám pokojné a požehnané prežitie sviatkov v zdraví a radosť. Nech Pánov pokoj ovláda naše srdcia, aby sme naplnení Pánovým pokojom konali a žili.

Mgr. Dušan Chovanec
námetný farár CŽ ECAV Maškova

DEI VERBUM IN AETERNUM

V 66. roku života a v 40. roku kňazstva si Pán života a smrti dňa 21. marca 2021 povolal do Večnosti svojho služobníka - rímskokatolíckeho kňaza Rožňavskej diecézy vsdp. Prof. ThDr. PaedDr. **Jozefa Leščinského**, PhD., honorárneho kanonika.

REQUIESCAT IN PACE!

Zvyšovanie príťažlivosti Novohradu prostredníctvom

kultúrno- historických centier v Haliči a v Dornyaiho dome

SKHU/1902/1.1/067 Gács-Dornyai

Projekt cezhraničnej spolupráce sa realizuje od 10/2020 do 09/2022 na základe Partnerskej dohody podpísanej medzi Vedúcim Partnerom Obcou Halič/SK a Prijímateľom Mestom Salgótarján/HU v záujme zvýšenia atraktívnosti regiónu Nógrád/Novohrad, tvorby širších zosúladených a navzájom prepojených ponúk pre návštevníkov v Eresztvény a Haliči ako aj v celom spádovom území.

Projekt je zameraný na ochranu kultúrno-historického dedičstva regiónu Nógrád/Novohrad v obciach Halič a Eresztvény (pri meste Salgótarján). **Hlavným cieľom je obnova historických budov a vytvorenie pamätných domov umelcov Tivadara Kosztka Csontváryho a Jánosa Mustóa.** Pamätný dom J. Mustóa, ktorý bude sídliť v obnovenom turistickom dome Dornyai, bude slúžiť ako miesto pre výstavy slovenských fotografů, maliarov, rezbárov, ľudových remeselníkov. Prostredníctvom cezhraničného partnerstva chcú Partneri zdôrazniť jedinečné kultúrne a historické hodnoty cezhraničného regiónu prezentá-

ciou tvorby a životov dvoch umelcov, ktorí tu pôsobili a zanechali svoje stopy. Partneri do projektu zapoja zainteresovaných odborníkov, ktorí vytvoria ponuku poskytujúcu atraktívny a autentický zážitok s pridanou hodnotou pre návštevníkov.

Projektom Obec Halič zrekonštruuje budovu bývalej školy v obci na pamät-

ný dom T.K. Csontváryho, ktorý bude slúžiť nielen na prezentáciu jeho malieb, jeho lekárne, ale aj pre prezentáciu histórie Haliče, Forgáčovcov, hrnčiarstva a regiónu, ako aj na organizovanie spoločenských akcií, vzdelávacích aktivít a tvorivých dielní. Bude slúžiť ako tzv. informačný bod, ktorý bude poskytovať komplexné informácie o regióne v spolupráci s destinačným manažmentom regiónu Novohradu – OOCR Turistický Novohrad a Podpoľanie.

Výsledkom projektu bude zviditeľnenie života a práce Csontváryho a Mustóa prostredníctvom aktívneho partnerstva informačných bodov pre návštevníkov, ako aj miesto pre organizovanie tvorivých dielní a organizovanie rôznych kultúrnych podujatí v spolupráci s Dornyaiho domom. Prostredníctvom projektu partneri dosiahnu:

1.rekonštrukciou nehnuteľností ochranu dvoch

kultúrnych a historických budov v Haliči a Eresztvény/ Salgótarjáne,

2.vytvorenie interaktívnych expozícií 2 pamätných domov v duchu vtedajšej doby a práce Csontváryho a Mustóa a obnovenie dôstojnosti bývalého „Dornyaiho domu“

3.zvýšenie atraktívnosti regiónu Nógrád/Novohrad, širšia ponuka pre návštevníkov v Eresztvény a Haliči, vytváranie interaktívnych prednášok, tvorivých dielní v spolupráci so vzdelávacími inštitúciami,

4.spoluprácu s ostatnými múzeami v Maďarsku a na Slovensku s cieľom zapožičania výstavných predmetov.

Projekt je spolufinancovaný z prostriedkov EÚ z Európskeho fondu regionálneho rozvoja vo výške 637 274,60 EUR.

www.skhu.eu

www.halic.sk

www.salgotarjan.hu

• Vizualizácia nádvorja s kaviarňou

— Postupne zavádzame zber kuchynského odpadu —

Medzi nové zákonné povinnosti obcí v odpadovom hospodárstve patrí od 1. januára tohto roku aj povinnosť zabezpečiť vývoz biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu z domácností. Túto povinnosť si chceme nielen splniť, ale vytvoriť taký model zberu, ktorý vám bude pomôcť. Navrhnuť efektívne fungujúci systém zberu, ktorý by zároveň spĺňal zákonom o odpadoch definované podmienky presnejšie upravené aj vykonávacou vyhláškou nie je otázkou pár dní. Nehovoriac o tom, že akýkoľvek spôsob by sme si zvolili, zavedenie zberu kuchynského odpadu vyvolá naozaj vysoké náklady pre obecný rozpočet. Aj preto sme tento rok pristúpili k zvýšeniu poplatku za komunálny odpad. Avšak tak ako ste to mohli počuť aj z médií, vybierané poplatky ani po zvýšení zďaleka nepokryjú vyvolané náklady na zavedenie zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu.

Zber kuchynského odpadu zavedieme postupne. Obyvatelia bytoviek majú už od 1. februára možnosť využiť na odovzdanie kuchynského odpadu osobitnú dvojplášťovú uzamykateľnú nádobu s objemom 60 litrov. Do nádoby je možné

umiestniť akýkoľvek potravinový odpad, ktorý vznikne v kuchyni pri príprave jedla, ako aj zvyšky varených jedál vrátane mliečnych výrobkov, mäsa a kostí. Kuchynský odpad je do nádoby potrebné vkladať vždy a len bez obalu, výnimkou je použitie biologicky rozložiteľných kompostovateľných vreciek. Zberová spoločnosť bude tento odpad odoberať v týždňových intervaloch tak, že vnútornú použitú nádobu s odpadom vymení za čistú.

So zberom kuchynského odpadu z rodinných domov plánujeme začať po veľkonočných sviatkoch. Tu vás chcem naďalej povzbudiť k tomu, ak vo svojich záhradách kompostujete, aby ste v tom pokračovali aj naďalej. Kuchynský odpad však tvoria aj zložky, ktoré sa do kompostérov neodporúča dať – ako napríklad mliečne výrobky, mäso či kosti. Tieto bude možné taktiež v týždňových intervaloch vykladať vo vhodných nádobách, či už vo vedierku alebo košíku s kompostovateľným vreckom pred rodinné domy. Zber od rodinných domov zabezpečia pracovníci obce vo vopred oznámenom čase. Kuchynský odpad môžete už teraz priniesť aj do dvoira starej škôlky a umiestniť ho do nádoby s označením kuchynský odpad.

Podstatou zberu kuchynského odpadu, resp. kompostovania je to, aby biologicky rozložiteľný odpad nekončil v kukanádobách. To je vlastne aj jediný spôsob ako kompenzovať zvýšené náklady na odpadové hospodárstvo, nakoľko čím menej odpadu skončí na skládke, tým menej peňazí za skládkovanie zaplatíme. Rovnako vám budeme do domácností distribuovať aj informačné letáky pre zlepšenie triedenia odpadu, ako aj o systéme automatickej evidencie odpadu, ktorý chceme tiež postupne zaviesť. Naším cieľom je motivovať vás k čo najvyššej miere triedenia odpadu, ale tak, aby ste to priaznivo pocítili aj pri vašich poplatkoch za odpad. Verím, že sa nám spoločne podarí vytvoriť taký systém nakladania s odpadmi na území našej obce, ktorý bude výhodný pre vás občanov, pre obec a zároveň prospešný pre životné prostredie.

OPLATÍ SA TRIEDIŤ ODPAD, KEĎ ZAŇ OBČAN PLATÍ?

Občan platí za zmesový komunálny odpad, bioodpad a použité jedlé oleje. Triedený zber odpadu financujú výrobcovia prostredníctvom organizácií zodpovednosti výrobcov. Tie v spolupráci s obcami a zberovými spoločnosťami zabezpečujú zber odpadu, jeho dotriedenie a odvoz k recyklátorom. Občan za triedený zber neplatí.

AKO TRIEDIŤ OBALY NA VAJÍČKA A ROLKY Z TOALETNÉHO PAPIERA?

Patria do triedeného zberu papiera. Nesmú byť však mokré ani masťné.

PATRÍ POLYSTYRÉN DO TRIEDENÉHO ZBERU?

Do triedeného zberu plastov patrí obalový polystyrén. Stavebný polystyrén je potrebné odniesť na zberný dvor.

PATRÍ OBAL ZO SPREJA DO TRIEDENÉHO ZBERU?

Obaly zo sprejov kozmetických výrobkov patria do triedeného zberu. Vyhadzujte ich vždy prázdne a v žiadnom prípade ich neprepichujte. Spreje s farbami, technickými lakmi a inými penami však patria na zberný dvor, nakoľko obsahujú nebezpečné látky.

JE POTREBNÉ OBALY PRED VYHODENÍM DO TRIEDENÉHO ZBERU UMÝVAŤ?

Úplne postačí, ak obal neobsahuje hrubé zvyšky obsahu, čiže nie je potrebné obal umývať. Ak sa chcú ľudia vyhnúť zápachu, na vypláchnutie sa dá použiť úžitková voda. Dôležité je obaly pred vyhodením stlačiť, aby nezaberali zbytočne veľa miesta a zberné autá nevyvážali vzduch.

Z Haliče do Lučenca na bicykli bezpečnejšie už do konca tohto roka

Po dlhých rokoch, od kedy sa začalo uvažovať o výstavbe cyklocesty z Haliče do Lučenca, by mal byť práve rok 2021 rokom jej realizácie. O tom, že s jej výstavbou sa začína, svedčí aj začiatok prípravných prác popri ceste I/75. Výrubom krovín sa odkrývajú

pozemky vo vlastníctve obce Halič, po ktorých sa v minulosti prehánali vlaky, aby už čoskoro po nich bezpečne mohli jazdiť cyklisti či korčuliari.

Na jej realizáciu získalo nenávratný finančný príspevok zo štrukturálnych fondov Mesto Lučenec, posta-

viť by ju mala firma SVOMA, s.r.o. za 688 308,97€. Trasa v našom katastri povedie od obnoveného strážneho domčeka po pravej strane cesty smerom na Lučenec. Na Ľadove cesta bude pokračovať príjemným lesným prostredím popri priehrade až k futbalovému štadiónu.

Našou snahou je pri budovanej cyklotrase vybudovať tiež novú autobusovú zastávku s nástupišťom na Telke. Spolu s vedením okolitých obcí vníma-
me ako dôležité zabezpečiť aj pokračovanie cyklotrasy od strážneho domčeka do centra obce, ale tiež do obcí Stará Halič a Tomášovce, aby sa s napojením aj na budovanú cyklocestu z Lučenca do Vidinej vytvoril ucelený okruh cyklotrás.

Mgr. Alexander Udvardy, starosta

- Prípravné práce spočívajúce aj vo výrube krovín odhalili napríklad zvyšky železničného mosta ponad odvodňovací kanál, ktorý bol roky ukrytý pred zrakmi prechádzajúcich vodičov.

VÝZVA na uvoľnenie verejných priestranstiev

Vážení občania,

Tak ako každý z vás považuje pozemky vo svojom vlastníctve za nedotknuteľné a tak je to aj správne, je potrebné si uvedomiť, že i verejné priestranstvá majú svojho vlastníka, a tým je zväčša Obec Halič, prípadne Slovenská republika zastúpená niektorou zo štátnych inštitúcií. To, že je niečo

štátne, či obecné, na jednej strane síce môže evokovať, že patrí všetkým, no je veľmi dôležité sa na verejnom priestranstve správať tak, aby to žiadnemu zo spoluobčanov nespôsobovalo problémy. Alebo na druhej strane, aby niektorý z občanov nebol užívaním verejného priestranstva neprimerane zvýhodnený. Docieliť to úplne nie je vždy možné, sú však niektoré

prípady, v ktorých to riešenie má.

Aj preto bolo ešte na konci roka 2019 prijaté **Všeobecne záväzné nariadenie č. 4/2019 o udržiavaní čistoty v obci**. V jeho článku 2 sú vymenované činnosti, ktoré sú na verejných priestranstvách zakázané:

- **Zakazuje sa na verejnom priestranstve:**
- **ukladať a skladovať ma-**

teriál všetkého druhu vrátane odpadu bez povolenia obce,

- **ukladať odpad vedľa nádob na ich zber,**
- **odhadzovanie odpadkov a žuvačiek,**
- **kŕmenie voľne sa pohybujúcich zvierat,**
- **znečisťovanie plúvaním, zvratkami, močením, fekáliami,**
- **realizovať grafiti mimo obcou schválených**

- miest,
- vyklepávať a prášiť odevy, koberce a iné textilie mimo na to určených miest; uvedené platí a aj o týchto činnostiach z okien alebo balkónov, ak smerujú na verejné priestranstvo,
- grilovať mimo na to určených miest,
- umývať motorové vozidlá,
- vypúšťať alebo vylievať odpadovú vodu, čistiace prípravky, rozpúšťadlá, farby, oleje a iné podobné látky,
- spaľovať odpad,
- vyberať predmety z nádob na komunálny odpad a triedený zber,
- parkovanie vrakov, nákladných vozidiel a iných mechanizmov.

Vzhľadom na uvedené Vás aj na základe početných podnetov upozorňujeme na dôsledné dodržiavanie ustanovení tohto VZN, aby nedochádzalo nielen k znečisťovaniu verejných priestranstiev, ale tiež poškodzovaniu majetku vlastníkov susediacich nehnuteľností, či napríklad vodičov motorových vozidiel alebo cyklistov.

Vyzývame preto všetkých, ktorých sa to týka, aby či už z verejných priestranstiev, z miestnych komunikácií, chodníkov alebo ich ochranného pásma odstránili všetky a akékoľvek predmety, skaly, zábrany, mate-

riál, odpad, na umiestnenie ktorých na pozemkoch vo vlastníctve obce nedisponujú súhlasom obce, a to v lehote do 30. apríla 2021.

Po tomto termíne budú pracovníkmi obce všetky predmety, ktoré tvoria prekážku v cestnej premávke (skaly, železá a podobne) odstránené a odvezené na skládku odpadov. Zároveň budú zamerané priestranstvá, ktoré sú zabraté skládkami dreva, odpadu, vrakmi a majiteľom budú zasielané rozhodnutia o vyrubení dane za zabratie verejného priestranstva v súlade s článkom VI. Všeobecne záväzného nariadenia Obce Halič č. 2/2020 o miestnych daniach.

Táto výzva nemá za cieľ byť represívna. Taktiež chápeme, že napríklad kamene si občania umiestňujú na trávnik preto, aby im na nich iní neparkovali svoje vozidlá a ich starostlivosť o predzáhradku tak nevyšla navivoč. Treba si však uvedomiť, že riešiť protiprávne konanie iným protiprávnym konaním nie je riešením. V tomto prípade to môže byť naopak veľmi nebezpečné. Predstavte si napríklad situáciu, že by v prípade kolíznej situácie na ceste, musel cyklista zájsť až na trávu a nabehol by na tam umiestnený kameň. Následky si verím vie predstaviť každý a že zodpovednosť za to by na seba vziať nechcel nikto.

Mgr. Alexander Udvardy, starosta

Fond na podporu umenia podporil modernizáciu našej knižnice

Aj našu obecnú knižnicu čakajú veľké zmeny. Realizáciou nadstavby nad niekdajším služobným bytom vzniknú nové priestory, do ktorých ju môžeme rozšíriť. A nielen to. Vďaka úspešnej žiadosti o finančný príspevok sa zmodernizuje jej vybavenie a stane sa ešte atraktívnejšou.

u. fond na podporu umenia

Už teraz naša knižnica ukrýva a čitateľom ponúka možnosť vybrať si z viac ako 12000 titulov. Na také množstvo kníh je potrebný nemalý priestor a ten súčasný je nielen zastaralý, ale už aj primálny.

S projektovou štúdiou, ktorú pre nás spracoval architekt Jakub Sečí a Andrea Sečiová sme sa uchádzali o grant na komplexnú modernizáciu knižnice na základe výzvy Fondu na podporu umenia. Projekt hodnotiacu komisiu zaujal natolko, že sa ho rozhodla odporučiť na schválenie ako jedinu "nemestskú" knižnicu. Získame tak peknú sumu 30.000€. Ak všetko dobre pôjde, odovzdanie nových priestorov by mohlo byť pre čitateľov z Haliče a okolia tohtoročným vianočným darčekom.

Knižnica získa nielen nové väčšie priestory, ale aj samostatnú detskú časť, študovňu i "obyvateľkovú" pohodlnú čítareň. Samozrejmosťou budú i nové regály a kvalitné osvetlenie. Vynovené priestory budú vhodné aj na poriadanie podujatí nielen pre deti. Verím, že vo výsledku sa naša obecná knižnica bude môcť smelo rovnať aj s väčšími mestskými knižnicami. Ako by mala vyzeráť si môžete pozrieť na obrázkoch.

Brigáda

Zhruba štyridsiatka dobrovoľníkov prijala našu výzvu prísť počas sobotného dopoludnia 27. marca urobiť niečo pre skrášlenie obce a jej okolia. Samozrejme nesmelo chýbať otestovanie účastníkov, aby sme učinili zadosť aj platným opatreniam a išlo sa na to. Zapojili sa naši turisti, hasiči, mládežníci, poslanci, zamestnanci OÚ, deti i ostatní občania. Jediné negatívum dňa je konštatovanie, že napriek širokým možnostiam kam odpad odovzdať, končí veľké množstvo v prírode. Kto ho tam nosí? Dajte vedieť, no faktom je, že za zhruba 4 hodinky sme naplnili 2 plné veľkoobjemové kontajnery vyzbieraným odpadom a to nerátame odpad, ktorý sme vyseparovali.

Dnes to však nebolo len o odpade, hoci toho je v okolí Haliče bohužiaľ toľko, že by to určite chcelo akciu zopakovať. Snáď nás budú nasledovať aj občania okolitých obcí, keďže sme zbierali aj v ich katastroch. V rámci

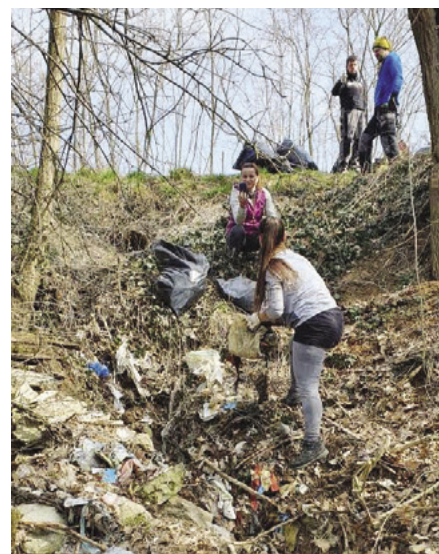
aj napriek lockdownu

akcie opäť pribudli novovysadené stromčeky. Pri strážnom domčeku to boli najmä ovocné, na námestí aj jedlé gaštany či živý plot na detskom ihrisku, ktorý, ak sa ujme a vyrastie, bude detičkám aj chutiť. Na futbalovom ihrisku pribudli ďalšie opravené lavičky, natreté striedačky a začali sme aj s opravou tribúny.

Všetkým zúčastneným patrí veľké ďakujem. Budeme radi, ak to nebolo naposledy a verím, že sa k nám nabudúce pridáte aj viacerí.

Mgr. Alexander Udvardy, starosta

Školstvo

• Nanovo zrekonštruované učebne.

Rok 2020 sa významným spôsobom zapísal do histórie našej školy. Ukončil sa v ňom trojročný proces a snaha o získanie čestného názvu. Škola pri príležitosti svojho okrúhleho 70. výročia fungovania pôvodnej a 40. výročia založenia novej školy, získala čestný názov Základná škola s materskou školou Hany Ponickéj. Tento fakt zaväzuje školu v tom, aby šíriła dobré meno tejto našej významnej rodáčky, aby si na jej pamiatku pripomínala významné činy a prácu, ktorú počas života pre slovenskú spoločnosť urobila. Aj preto v hlavnom vstupe do školy pribudlo pamätné miesto venované Hane Ponickéj, na ktorom si okrem pripomenutia jej života a podobizne môže každý prezrieť aj jej niekoľko osobných predmetov venovaných priamo deťmi tejto našej významnej osobnosti.

Počas mesiacov január a február sa v interiéri školy ďalej pilne pracovalo a pre žiakov školy pribudli dve nanovo zrekonštruované učebne. Ide o učebňu biológie a učebňu informatiky, v ktorých boli kompletne vymenené gumolitové podlahy za keramickú dlažbu, pribudli nové parapetné dosky a obe učebne boli nanovo vymalované. Do učebne informatiky pribudli aj úplne nové - namieru vyrobené PC stoly a v týchto dňoch sa inštaluje moderný systém osobných počítačových klientov, ktoré úplne zmenia prácu v rámci predmetu Informatika.

OZNAM O SPÔSOBE VYKONANIA ZÁPISU DETÍ DO 1. ROČNÍKA ZŠ

Riaditeľ ZŠ s MŠ Hany Ponickéj oznamuje všetkým rodičom, že na základe odporúčenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR v súvislosti so vzniknutou situáciou, bude možné dieťa zapísať do tunajšej základnej školy na školský rok 2021/2022 jedným z nasledovných spôsobov:

- **elektronicky, prostredníctvom elektronickej prihlášky**, ktorá je zverejnená na webovej stránke školy www.zshalic.edupage.org v hornom menu v časti **vyučovanie**. Prihlášku je potrebné vyplniť elektronicky, pričom v časti **Základné údaje dieťaťa** je potrebné priložiť **oskenovaný rodný list dieťaťa** a v časti **Rodičia, oskenované občianske preukazy rodičov**, manuálne, prostredníctvom papierovej prihlášky, ktorú si bude môcť každý vytlačiť zo stránky školy. Bude priložená v pravom menu v časti oznamy pod oznamom **Zápis do ZŠ**. Túto prihlášku je potrebné čitateľne vyplniť (veľkým tlačným písmom) a poslať na adresu školy: **ZŠ s MŠ Hany Ponickéj, Družstevná 11, 98511 Halič** a obálku označiť heslom „Zápis“. Spolu s vyplnenou prihláškou je potrebné poslať aj prefotený rodný list dieťa-

ťa a občianske preukazy oboch rodičov (zákonných zástupcov dieťaťa, v prípade neúplnej rodiny stačí poslať prefotený OP rodiča, s ktorým dieťa žije v jednej domácnosti).

- **osobne, bez účasti dieťaťa**, kedy prihlášku rodič vypíše priamo v riaditeľni ZŠ počas pracovných dní v čase od 8:00 - 13:00 hod.

Ak rodičia nemajú možnosť si prihlášku vytlačiť, budú si ju môcť **vyzdvihnúť aj na obecnom úrade v mieste svojho trvalého bydliska!**

Elektronický alebo manuálny zápis je potrebné urobiť v dňoch od 1. 4. 2021 do 30. 4. 2021!

V prípade, ak by sa epidemiologická situácia zmenila tak, že mimoriadny stav v krajine by bol ukončený, zápis sa uskutoční v dňoch 7. a 8. apríla 2021 od 8:00 - 16:00 priamo v škole za účasti rodiča aj dieťaťa.

Zápis žiakov do 1. ročníka ZŠ

Riaditeľstvo Základnej školy s materskou školou Hany Ponickéj oznamuje všetkým rodičom budúcich prvákov, že zápis do prvého ročníka našej školy na školský rok 2021/2022 sa uskutoční v dňoch:

od 1. do 30. apríla 2021

a to jedným zo spôsobov:

1. elektronicky, prostredníctvom elektronickej prihlášky na webovej stránke školy,
2. manuálne, prostredníctvom papierovej prihlášky zaslanej poštou,
3. osobne, vypísaním prihlášky v riaditeľni ZŠ bez účasti dieťaťa.

Ponúkame:

- komplexnú všeobecnú vzdelávaciu prípravu pre primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie v príjemnom, rýchlo sa rozvíjajúcom prostredí školy,
- dva varianty školského vzdelávacieho programu,
- kolektív výborných pedagógov, asistentiek a vychovávateľiek,
- plnú odbornosť vyučovania všetkých predmetov,
- výučbu cudzieho jazyka metódou CLIL,
- IKT technológie,
- výučbu v zrenovovaných odborných učebniach,
- individuálny prístup k žiakom a vynikajúcu spoluprácu učiteľ - rodič,
- mimoškolskú záujmovú činnosť v rozmanitých krúžkoch,
- možnosť absolvovať ZUŠ v hudobnom, výtvarnom, tanečnom a literárno-dramatickom odbore,
- sociálno-pedagogické služby asistentov,
- tri oddelenia školského klubu detí,
- veľký športový areál s dvoma telocvičňami,
- neopakovateľnú atmosféru v nezabudnuteľnom prostredí a mnoho iného...

Na zápis je potrebné prísť s dieťaťom a priniesť jeho **rodný list, občiansky preukaz rodiča a 10 €** na zakúpenie nevyhnutných vstupných učebných pomôcok pre dieťa.

riaditeľstvo ZŠ s MŠ Hany Ponickéj

P a n o r á m a

Tretí obrázok.

Ukazuje strýko Ľudomil.

• Anton Emanuel Timko - slovenský Jules Verne, ktorý v Haliči pôsobil ako pomocný učiteľ v rímskokatolíckej ľudovej škole, ktorá sídlila v prvom dome na ul. Ľ. Štúra.

Neznám, ktoré slová účinkovali by mohutnejšie na myseľ školských dietok, ako keď povie jim učiteľ: „Dietky, budete mať majáles.“

Videť treba vtedy tie veselé tváre, tie bystré siahly očí, ten milý úsmev nevinných dietok! Májový sviatok v stienom háji, pripravuje jim veľkú radosť a potešenie; deň ten vesele prežitý ony dlho prechováajú v pamäti, a pokým sú len deťmi, očakávajú ho vždy túžebne.

Zašiel som si do mestečka Dobroslavíc. Tam práve v ten deň mali školáci majáles a ja dávam ho do panorámy. Bol to krásny, teplušký májový deň, v ktorý školská mládež dobroslavická bavila sa v blízkom háji. Nie len školáci ale i rodičia ich ho zasvätili. Už zavčas rána bolo vidieť vo sviatočnom obleku postávať pred školou dietky, ktoré čakali na odchod do hája. O hodinu na to zaznel hlas bubna dietky do hromady zvolávajúceho. V pár okamženiach stáli tu chlapci na klobúčikoch podperení a s bielymi paličkami, akoby puškami, vystrojení po dva a dva v radoch; v druhých zase ovenčené dievčatá. Na čelo radu postavil sa jeden väčší šuhaj s peknou školskou zástavou, ozdobenou kvetím a stužkami v ruke. Bubon zaznel. Hudba spustila pochod. Na strane radu zaujal miesto pán podučiteľ zavolajúc: „Pozor!.. Pochod! Jedon, dva... Stúpaj!“ a celá tlupa hnula sa pomaly hore cestou. Radosť zrkadlila sa na tvárach dietok. Hudba na chvíľu prestala. Na dané znamenie zaspievali školáci majálesový pochod, ktorý ku tejto slávnosti spievať sa naučili:

„Hor sa žiaci súdruhovia! hor sa von do hája,
Zasväťme našou zábavou krásny sviatok mája;
Ožýva sa vtáctvo, buď veselé žiactvo!
Naproti kynie háj: nech žije krásny máj!
Všetkému dnes pokoj dajme, dnes je sviatok mája,
Veselo sa pohrajme, von sa von do hája!
Chvíľa to veselá, hora sa zelená.
Naproti kynie háj: nech žije krásny máj!
Bystrým krokom sa do hája tedy poberajme,
A s veselou myslou sa v ňom zatočme, zahrajme.
Von sa von do hája, sláviť sviatok mája!
Von sa von do hája — užijť krásu mája!“

S triedavo s hudbou a so spevom postupujúc dorazili dietky ku háju. Už z ďaleka vítala jich červená, na vrcholci vysokej jedlice upravená zástava. Celý háj usmieva sa a vtáčky z celého lesa zletujú sa sem zvedavé na zábavu detskú. Ba i ten čiperný zajačok, vyplašený hudbou zo svojho pelieška, neuteká ďaleko, ale zastanúc na medzi, hopcuje, poskakuje si a raduje sa. Výstrel z mažiara je znamením, že zábava počala sa. Hudba znie do výskoku. Na daný povel pokladú chlapci svoje drevené pušky do ihlanov (pyramíd), a hurrá háj, točia sa už v tanci. Tak to trvá asi za hodinku. Riaditeľom zábavy je pán podučiteľ, ktorého príkladne poslúcha všetko. —

Nový výstrel z mažiara je znakom, že dochádzajú noví hostia do hája. Tamto vo sprievode pána učiteľa a obecného predstavenstva, údov školskej stolice, prichodí velebný pán farár, starec vážny, aby vzal podiel na milej zábave mládeže školskej. A sotva že priblížili sa títo vážni hostia ku kolu mládeže, v okamžení obkolesilo jich žiactvo. Hudba prestala a jedno hodné dievčatko predstúpilo pred hostov a vítalo jich smelým hlasom

„Vítame Vás medzi nami
Prevelebný pane!
Nech Vám po celý náš život
Vďaka za to vane!“

Výstrel z mažiara.

„Vítame Vás medzi nami
Ctený pán učiteľ,
Vám vďaka hlavná náleží
Že každý dnes vesel.“

Výstrel z mažiara.

„Vítame Vás medzi nami
Páni predstavení,
Buďte od nás školských dietok
Vrele pozdravení,
Výstrel z mažiara.

Usmievajúcou tvárou prijal velebný pán farár, pán učiteľ a ostatní hostia úprimné pozdravenie dietok a pokynuli jim k ďalšej zábave. Hostia zaujali miesta pod košatým bukum, pod ktorým sedadlá a stoly z dosák pripravené boli.

Zábava plynula milo, príjemne a všetci hostia brali na nej živý podiel.

„Mrvia sa tie detúrence ako mravce!“ poznamenal pán farár, „ale zide sa jím trochu toho vyrazenia po dlhom sedení v škole!“

Po dlhšej chvíli, na pokynutie pána učiteľovo prestala hudba, a pán podučiteľ poručil žiakom, aby zaspievali majálesovú. Dietky hneď postávali si do radu a spievali:

„Dávno sme ta, dávno, májičku čakali,
Aby sme v zelenom hájičku spievali.
My z tvojho príchodu veľkú radosť máme,
Veselej si myslí dnes výrazu dáme.
Cez celú zimu sme vo škole sedeli,
Od mnoho učenia skoro sme omdleli;
Ale dnes sa všetci pekne zabavíme
S našimi priateľmi sa rozveselíme!“

Ku háju blížili sa a dochádzali opäť noví hostia. Boli to rodičia školských dietok. A neidú s prázdny. Hej, matky nesú sebou naplnené košíky, z ktorých koláče, pečienky a mnoho iného na jedenie vykukáva. Každá mamička nesie dietkam svojim niečo na zahryznutie a počastuje s tým i druhé dietky. Častujú sa všetci vspolok. Dietky dostávajú i po poháre piva ku zahaseniu smädu, bo vyhnali sa v tanci...

Po dlhšom oddychu a dostatočnom občerstvení zvolal zase pán pod učiteľ: „Dietky do hry!“ a tie veru s ochotou hotové boli do toho. Chlapci predstavili niekoľko kusov z telocvičného umenia, čo k uspokojeniu všetkých vypadlo. Dievčatá hrali sa zase o rozličné hry so spevom; hrali sa o „Heľušku,“ o „Pytačky“ atď., ktorým hráť priučili sa zo „Včelky“ (Poznámka: tieto hry z Novohradský vrchov napísal a zverejnil Anton Emanuel Timko).

Hudba opäť zaznela. Dietky čím dial boli veselšie a rodičia dívali sa na ne so záľubou. Na zábavu dostavil sa i medovníkár a utrížil mnohý krajciarik. I hudcom vkĺznul sa dosť často kde dvagrošík, kde šestáček. Veselosť bola v úplnom prúde.

Medzi tancom, hrou a spevom blížilo sa pomaličky k večeru. Dietky by síce neboli dbali, keby tento deň bol chcel ešte dlhšie trvať, ale darmo je, všetkému býva počiatok a koniec. Keď sa videlo, že pán farár a iní hostia zberajú sa už k odchodu, obstúpila jich školská mládež a na pokynutie zaspievala ešte nasledujúcu pieseň:

*„My sme deti jednej zeme,
V tej kvitnú radosti,
Preto dietky hneď v mladosti
Spievajte si piesne;
My slovenských otcov plemä,
Deti jednej vlasti.
Vlast si majme v úctivosti
A jej ťarchy nesme.
Tatry naše, hory naše,
Tie zelené háje,
Reč slovenská buď nám drahá,
Slávne predkov meno
To sú naše na Slovensku
Utešené ráje.
A všetko, čo vlasti k sláve,
Nech je od nás čteno!“*

- Polovica lesíka bola kompletne vyťažená. Snáď sa nám podarí získať lesík späť a vytvoriť v ňom ďalší priestor pre rekreáciu vo forme lesoparku.

Hudci zahrali, mažiare vypálili. Pán farár v krátkej reči prihovril sa dietkam, pochválil jich, že chovali sa slušne a dal jim dobré napomenutie. Hostia pobrali sa k odchodu. Na znamenie bubna začali hromadiť sa i dietky vókol zástavy a postaviať sa do radov zaspievali si na rozchodnú:

*„Voľným krokom domov už sa poberajme,
Učiteľom naším za radosť ďakujeme!
Hostia naši milí, drahí rodičovia,
Ďakujeme my vám za to zabavenia.
Zábava nám milá už sa dokonáva,
Hľa už bubon všetkých domov nás zvoláva.
Teraz sa rozlúčme s týmto naším plesom,
I s týmto zeleným, premileným lesom!“*

Bubon zašramotil, chlapci dali paličkové svoje pušky na plec a hudci zahrali „marš.“ „Ať žije majáles!“ vyvolávali za cestou z času na čas dietky, až dorazili pred školskú budovu, odkiaľ ubieralo sa každé so svojimi milými rodičmi domov.

Bol to pekný majáles, na ktorý dobroslavické dietky dlho pamätáť budú! —

Panorámu napísal spisovateľ, publicista, osvetár a národovec Anton Emanuel Timko – Perohryz (1843-1903), podučiteľ v Haliči v rokoch 1860 – 1961, v roku 2019 zaradený obecným zastupiteľstvom do dvadsiatky najväčších osobností našej obce. Jeho príspevok vyšiel v prvom slovenskom detskom časopise Včelka, ročník I. č. 9 z 10.6.1879.

Mestečko, ani obec pod názvom Dobroslava na Slovensku neexistujú, ale prostredie majálesu a vtedajšie zvyky v mnohom pripomínajú Halič na trase od budovy starej školy na dnešnej Štúrovej ulici do Hájika – Borinky (Fenyvesa). Škoda, že za vyše 140 rokov sa nezachoval v pôvodnej podobe a štátne lesy v ňom bez náhradnej výsadby vyrúbali všetky borovice i iné väčšie stromy. Zdevastovali ho a nechali zarásť, takže sa nedá využívať na víkendovú rekreáciu Haličanov. Tí dnes chodia sem len raz za rok pri príležitosti SNP klásť kvety k pomníku ôsmym zavraždených spoluobčanov. Verme, že obec získa späť do vlastníctva toto výletné miesto a pokúsi sa o jeho lesoparkovú obnovu. Možno sa tu onedlho budú zno-va organizovať majálesy alebo iné spoločenské podujatia. Ak aj nie, určite by sa mohol stať oddychovým miestom obyvateľov obce, vhodným aj na hry ich ratolestí. Halič by sa mala vrátiť k vlastnej histórii od najstarších čias až po obdobie, keď bola okresným mestom, a zároveň pokročiť ďalej v skvalitňovaní svojho životného prostredia.

**Z haličského Envirokabinetu
RNDr. Jozef Klinda**

BOREŠ Z RÝZMBURKA
BOREŠ OF RIESENBURG
BOREŠ VON RIESENBURG

História a povest

Na stránkach HZ sme sa dozvedeli veľa zaujímavostí o rode Forgáč (Forgach), čo tak niečo dozvedieť sa o rode BOREŠ. Táto myšlienka ma napadla keď som si zostavila hoci len amatérsku genealógiu haličských Borešovcov. Genealógia rodu BOREŠ je úzko spätá s dnešným OSEKOM v oblasti severozápadných Čiech. Neďaleko Oseka kráľ Václav I. okolo roku 1188 dal vybudovať hrad Rýzmburg a s jeho výstavbou poveril kastelána Boreša z rodu Hrabíščů.

Pôvodní majitelia hradu - páni z Rýzmburka či "Hrabíščů" (v erbu mali hrable) patrili medzi najvýznamnejšie šľachtické rody v severných Čechách. Z tohto rodu pochádzajúci Borešovci tiež z Rýzmburka mali veľké pozemky nielen v severných Čechách, ale i na Morave, zakladali kláštory (napríklad cisterciánsky kláštor v Oseku), boli mecenášmi cirkevných i štátnych ustanovizní. Časom najmä pri panovníckych rozporoch a pri delení striebra a cínu vyťaženého z Hrabíščických baní strácali svoje postavenie, zadlžovali sa a nakoniec ich vplyv a postavenie v Čechách okolo 14. storočia zaniklo. Tento rod vymrel v prvej polovine 16. storočia.

Rod Borešov z Rýzmburka vymrel, ale potomkovia síce už bez šľachtických privilégií sa naďalej v hojnom počte nachádzali v Čechách i na Morave. Meno Boreš či už ako rodové meno alebo priezvisko pretrvalo v nezmennej grafickej ale i fonetickej podobe po stáročia. Dnes sa s ním stretávame aj v Portugalsku a Španielsku.

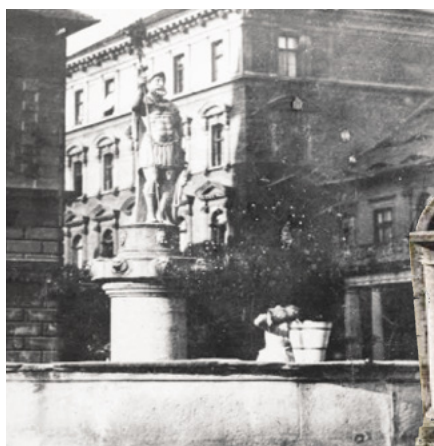
V Žatci v meste chmeľu som v Žateckom zpravodaji objavila túto správu:

Cena Boreša 2011 – 2012

„Dne 27. 3. 2013 proběhlo v přednáškovém sále renesanční Sladovny slavnostní předání Borešovy ceny za roky 2011 - 2012. Tato cena je udělována Komisí pro kulturu a cestovní ruch těm, kteří se v daných letech významně podíleli na propagaci, zviditelnění a podpoře kultury v královském městě Žatec.“

Po dlhšom pátraní sa mi podarilo nájsť povest, podľa ktorej sa Boreš stal ochrancom mesta Žatec. Václav Hájek, kronikár z blízkyh Libočan zaznamenal v 16. storočí vo svojej kronike nasledujúcu historku:

„Pověst o vojsku duchů a o statečném Borešovi“ (Kašna Boreš www.muzeumzatec.cz)

Borešovi, ktorý oslobodil mesto od zlých duchov vďační mešťania postavili na kruhovom podstavci mestskej studne (fontány) sochu. Túto sochu r. 1902 premiestnili do radnice a v súčasnosti sa originál nachádza v Regionálnom muzeu K. A. Polánka v Žatci.

Borešovci v Haliči ako jediný rod na Slovensku

Do Haliče prichádza ako prvý Václav Boreš okolo roku 1780 z Hlásnic na Morave. Václav sa stal zakladateľom haličského rodu Borešovcov. Jeho syn Franc Boreš sa narodil už v Haliči a po ňom každý prvorođený syn dostal po ňom krstné meno Franz, František. Táto tradícia sa zachovala až do roku 1934.

Borešovci počas dvoch storočí boli vážnymi občanmi Haliče. Z ich radov pochádzali nielen na slovo vzatí remeselníci, živnostníci ale aj richtár (1864), intelektuáli (učiteľ, právnik – ministerský radca), ktorí ovládali viaceré jazyky (slovenčinu, češtinu, maďarčinu, nemčinu). Patrili teda k elite obci, boli akýmsi spojivkom medzi občanmi a vtedajšími vrchnosťami aj pri vybavovaní rôznych úradných záležitostí.

Halič bola domovskou obcou všetkých členov Borešovského rodu (o čom svedčí aj haličský cintorín miesto ich posledného odpočinku) i keď po rozpade Rakúska – Uhorska niektorí členovia ostali natrvalo žiť v Maďarsku.

PhDr. Anna Borešová

Zabíjačka – zakáľáčka

V minulosti sa zabíjačka na dedine pokladala za udalosť roka a v niektorých rodinách dokonca za udalosť utužujúcu rodinné ale i susedské dobré vzťahy.

• TASR / Drahotín Šulla

Tak to bolo aj v našej rodine. Aj keď sme neboli veľká a rozvetvená rodina, starí rodičia chovali počas roka pre nás tri prasiatka. Každý rok boli teda tri zabíjačky. Najdôležitejšia bola pred Vianocami, ďalšia nasledovala pred Veľkou Nocou a nakoniec v lete pre zásobovanie mäsom a výrobkami počas letných poľných prác.

Zabíjačka trvala od štvrtka do nedele. Vo štvrtok sa vynášali z komôr všetky nadrozmerné nádoby ako kotly a hrnce, ktoré sa používali len pri zabíjačke. Nakoľko v tom čase ešte nebol zavedený vodovod, veľa času zabralo aj naplnenie väčšieho suda s vodou. Všetko sa dôkladne vyčistilo, vyumývalo. Muži káľali drevo, pripravovali udiareň a piliny.

V piatok sa už prasa nekrmilo, dostalo len vodu. V domácnosti sa mleli koreniny, preberala sa ryža, v ktorej v tom čase bolo veľa kamienkov a ostroli sa nože. My deti sme čistili cibuľu a cesnak, aby sme nezavadzali a neplietli sa dospelým pod nohy.

Sobota – deň samotnej zabíjačky, možno výstižnejšie zakáľáčky. Ešte za tmy sa podkúrilo v peciach a pod kotlami. Chlapi sa posilnili kalíškom domácej slivovice a ten najskúsenejší mal za úlohu zakáľ prasa. Prasa sa zakáľalo bodnutím do srdca alebo do krčnej tepny. Ženy zachytili vytekajúcu krv do mištičky, posolili a miešali, aby sa hneď nezrazila, pretože z nej pripravili prvú pochúťku.

Dodnes praženú krv pripravujem takto: cibuľu osmažím na masť, vyle-

jem surovú krv, pridám kúsočky chleba, namočeného do vody, majorán, cesnak, korenie, vegetu. Podávam so zemiakovou kašou alebo len s chlebom a kyslou uhorkou.

Prasa sa potom opálilo ražnou slamou, oškrabalo a dôkladne vyčistilo kefami. Muži natiahli prasa na čigu (kladku), kde ho rozporciovali a vyvrhli vnútornosti. Črevá sme umývali so starou mamou pri hnojisku. Bielili a dezinfikovali sme ich jedlou sódou, cibuľou, soľou a octom. Žalúdok a mechúr sme drhli aj snehom. Preplachovali sme ich aj dve hodiny, kým neboli snehobiele. V kotloch sa varili vnútornosti, ryža alebo krúpy. Čoskoro šikovné ruky mäsiarov vyčarili chutné jaternice, klobásky, ovarovú paprikovú slaninu, paštétu, tlačienky. Časť slaniny skončila v slanom náleve, aby sa neskôr vyúdila a zbytok sa nakrájal na masť.

My deti sme sa najviac tešili na večeru, keď sme za pokynov starej mamy slávnostne prestreli v „parádnej izbe“. Na ochutnávku sa pozývali aj susedia a širšia rodina. Ženy servírovali mäsový vývar s pečienkovými haluškami a zeleninou, pečené mäso, jaternice, klobásky, pečené zemiačky s domácimi zaváraninami - kyslými dobrotami ako branie rohy, papriky plnené kapustou, feferónky. Ja som sa vždy najviac tešila na jaternicovú kašu upečenú na plechu v malých kôpkach, kde sa na každej kôpke upiekla chrumkavá kôrka. Pieklo sa to spolu s klobáskami, ktoré prešli

prvým dymom, a preto mali takú špecifickú, nezabudnuteľnú vôňu.

Na večernom „prasačom kare“ sa ochutnávalo, spomínalo, hodnotilo, stalo sa že niektorý sused priniesol heľigónku a tak sa aj spievalo až do neskorej noci.

Zabíjačkové práce sa dokončievali ešte aj v nedeľu, kedy sa roznášala aj „koštovka“ po rodine a susedoch ako revanš za ich zabíjačkovú koštovku.

V minulosti zabíjačka patrila medzi malé spoločenské udalosti, na ktorú sme sa už vopred veľmi tešili. Bola jedným z najdôležitejších stretnutí medzi rodinou a priateľmi, utužovala dobré vzťahy a samozrejme sme si všetci vynikajúco pochutnali.

Renata Padúchová

Výborná a jednoduchá ZELEROVÁ NÁTIERKA

Potrebuje: 1/4 zeleru (ak máte menší koreň, použite pokojne aj 1/2), 1 strúčik cesnaku, syr Karička v črievku, soľ a korenie podľa chuti, malú cibuľku, olej

Na oleji orestujeme nadrobno nakrájanú cibuľku, pridáme nastrúhaný zeler a prelisovaný cesnak. Dusíme asi 5 minút, pridáme soľ a korenie. Odstavíme z plameňa a pridáme črievkový syr.

Osobnosti Haliče

*Predstavujeme Vám ďalšiu
osobnosť Haliče. Od jeho
smrti uplynulo už 50. rokov.*

MUDr. JÚLIUS, ĽUDOVÍT FOLTÁNYI

(1887, Lučenec – 1971, Halič)

roku 1916 sa mu podarilo získať miesto lekára v Haliči, kde potom až na malé výnimky (1. sv. vojne, pracovné cesty, rok 1940 – Fiľakovo, atď.) strávil zvyšok svojho života. Ovládal maďarský, nemecký, latinský a francúzsky jazyk. Počas 1. svetovej vojny bol veliteľom jednej z vojenských nemocníc v Miškolci.

Po jeho príchode do Haliče mu obec zabezpečila bývanie v židovskom dome na hlavnej (prednej) ulici, kde bola krčma. Tu si otvoril ambulanciu a vykonával súkromnú prax, pričom sa stal štátnym obvodným lekárom. Po čase dom od žida odkúpil.

Ako 27 ročný t. j. v roku 1914 sa oženil v s notárovou dcérou Zlatou rod. Schliffovou (1895 – 1972, LC), ktorá pochádzala z Novej Bane. Mal s ňou 6 detí. Okrem týchto detí mal ešte nemanželského syna Júliusa Foltányiho (1914, Budapešť – 1943), ku ktorému sa tiež hlásil. Manželstvo so Zlatou Foltányiovou trvalo do roku 1936, kedy sa rozviedli. Neskôr sa oženil so svojou slúžkou a to Margitou (Margot) rod. Petiovou, s ktorou nemali deti a žili spolu až do jeho smrti v roku 1971. Poznámka: v roku 2021 sa ulica Hlavná volá ulica Mieru a dom Foltányiencov je oproti bývalému Soľnému úradu (skladu), bývalý dom Karola Wellibila, v súčasnosti je to súkromný majetok Jozefa Pročka s rodinou. Ten dom po Foltányim, Leškovcov vlastní a býva v ňom rodina Zacharová.

MUDr. Július Foltányi bol priateľom grófa Dr. Jána Forgácha (1870, Halič – 1935, Budapešť-poch. Halič) a zároveň jeho osobným lekárom. Trávil spolu mnoho

času, ktorý spočíval v zábavách, polovačkách a častých cestách do Budapešti, Viedne a inde. Osobným šoférom grófa bol aj Alexander Suja, ktorý nám dal aj nasledovnú informáciu: ... „je pravdou, že keď gróf Ján Forgách onemocnel myslím, že vo Švajčiarsku a chceli ho tam liečiť, odmietol ich so slovami „ja mám doma lepšieho odborníka ako vy“ a hneď sa vrátil domov. Dr. J. Foltányi nikdy sa nevedel vysporiadať so zmenou života, ktorý nastal po odchode grófa a zmene režimu. Potom viedol dosť uzavretý život a do domu k nemu mal prístup o. i. i vtedajší lekárnik Teodor Róth.

V Haliči ako bolo spomenuté vyššie pracoval ako štátny obvodný lekár s veľkým obvodom. Uchovávalo sa nám niekoľko receptov, ktoré vypisoval ako zamestnanec Mediky Lučenec. V roku 1927 mal významný podiel na potlačaní týfusu vo svojom obvode o čom sú vedené záznamy aj v kronikách obcí. Často chodieval sám kočom po dedinách i v noci. Niekoľkokrát ho prepadli dedinčania s úmyslom mu vziať peniaze. Vždy sa mu podarilo utiecť. Bol vášnivým poľovníkom a doma mal viac kvalitných trofejí, ako jelene, daniely, kamzíky, srny, medveďa a orla. Mal veľkú zbierku chrobákov, ktorých získaval výmenou z ďalekých krajín. Vzácna bola aj zbierka kníh. Všetky tieto veci po jeho smrti v roku 1971 zdedila jeho druhá manželka, ktorá ich rozpredala neznámo kam. Aj keď bol veľmi dobrým odborníkom, nikdy sa nenaucil správne hovoriť po slovensky. Do pamäte ľudí sa dostali jeho bonmoty: „Sviňa mäso nežer, jedz kuracince“, „staroba horoba“ a iné. Zomrel 19. februára 1971 a je pochovaný na Haličskom cintoríne.

Autor: Ján Hikker

„Čo sme my za ľudia?!?“ počuť mnohokrát z našich úst. Čo som ja za človeka, a prečo som taký, aký som? Za všetko, akí sme vraj môžu zdedené gény. Len ako mak, vraj, na našu povahu vplýva výchova. A keď sme takí akí sme, osobná hlúposť v človeku nám vraj nedovolí priznať si svoje chyby. A ak si ich dokážeme priznať, tak už nie sme hlúpi. Preto aj duchovná pohoda z očistenia nastane vtedy, keď si priznáme všetky svoje hriechy.

Mentalita človeka je aj naše osobne kultúrne dedičstvo. Čo však s výchovou? Tá sa prispôsobivo mení podľa popularity mravov v spoločnosti. Pre celý život je možno nepodstatná, ale pre mladosť smerodajná. Dnes výchova bitkou je trestná pre rodičov a výchova láskou je dar zdedenia v každom z nás. Láska vo výchove však večne bola a večne bude. Mení sa len jej intenzita a stálosť. Nové informačné možnosti však vytláčajú potrebu poučenia sa z rodovej skúsenosti od starých rodičov a seniori sú s predstieranou starostlivosťou odosielaní do starobinčov. Každý človek však raz, ak sa toho dožije, pochopí, že len skúsenosti z prežitkov sú skutočný pokrm života. Odmietaná múdrosť staroby sa nedá vygúgliť. Mladosť však múdrosť starcov nemusí. Dnes sa vraj nenosí. Veď starkovci ani počítač nevedia zapnúť.

Čo už. Môj ňaňko mi vravieval: ži tak aby si sa mohol pozrieť každému do očí. No

ja som bol hanblivý - a tie ženské okále. Aj iné mi radil - tam na vrchoch boli často aj bitky. Také férovky, ako sme ich volali. Vravieval: ak sa už do niečoho zapletieš, nikdy neudri prvý. Ale ťažko čakať, keď nevieš či prvú zdržiš.

Aj môj spolurodák Rudko, už je na pravde božej, tiež bol hrdý na svoje vrchárske korene. Raz v starej haličskej krčme hrdo vyhlásil, že on veru Forgáčovi baganče

Atakto to bolo na začiatku 18.storočia. V rokoch 1716 a 1717 bola na Kysuciach a Orave taka neúroda, že od hladu hynuli zvieratá a zomierali ľudia. Oravské panstvo preto zaujalo ľudskejší prístup k poddaným a v tomto období prebehla prvá vystahovalecká vlna na Dolnú zem. Koncom 18.storočia bol pánom Oravského zámku František III. Ziči a jeho bratranec Žigmund I. Ziči bol pánom divínskeho

súdruhov, podľa ktorých vôle musel myslieť. Dnes nás zasiahla sloboda myslenia, ktorá zahŕňa možnosti v splnení túžob podľa vlastného chcenia. Napriek pandémie a núdzovým stavom môžeme slobodne myslieť. Toto je najväčšia výzva ľudí v našom okolí v 21.storočí. Lebo padla vôľa jednej strany, aj diktatori sú v úzadí a kasty sú len v majetnosti. Tato výzva však spôsobuje chaos v medziľudských vzťahoch. Všetci ľudia rozprávajú svoje slobodné videnie sveta, ale sa nedokážu pochopiť. Mnohí volajú po starom poriadku, po novom diktátorovi, ktorý tento chaos odstráni aj likvidáciou inak mysliacich.

Slobodné myslenie má však svoje pravidla užívania. A tie sú v schopnosti uvedomenia si potreby, hlbokkej duchovnej morálky každého človeka.

Ako ju však dosiahnuť? A čo je hlboká duchovná morálka? Žiť tak, aby sme svojim konaním nikomu neubližovali. Teda žiť s láskou v srdci. Gény sú však gény, nepustia. Aj keby ich corona hlodala alebo Matovič zatlákal. Nezmenia sa, aspoň nie ľahko. Ani po veľkonočnej spovedi, ani po Sputniku V-ítaznom. Ale čo už, teraz len, nech sme hlavne negatívni a myslíme pozitívne.

A slobodne? Veď duchovnú slobodu má človek aj v base.

Jozef Rekšák

Alotrie Súkenníka

Kultúrne dedičstvo každého človeka je skryté v jeho náture a nátura človeka je génová minulosť z jeho rodostromu. Ale aj večná spravodlivosť.

nepucoval. No dnes, kedy historici ako sú Peťo Tuhársky a Jano Haličský a iní písákovia, ktorí monografie o minulosti obcí píšú, vyňuchali a ja som sa dočítal, že veru moji predkovia mohli Forgáčovi baganče pucovať. Neďaleko od obce Lom n/Rimavicou je osada Kysuca a v nej Forgáčov kaštieľ. Kedysi aj tento kraj bolo Forgáčovo panstvo.

Pramene mnohých a aj môjho rodu boli Kysuce a Orava, tzv. Horná zem a zemepáni v minulosti potrebovali sedliač na kľčovanie hôr a obrábanie statkov. A tak aj osadu, kde sa usadili podľa svojich rodových koreňov pomenovali.

panstva. Ich spojenie zapadlo aj do presídľovacích plánov rodu Szentivániovcov z Rovnian a Forgáčovcov z Haliče. Forgáčovci v tomto období založili dediny Lom nad Rimavicou, Drábsko, Šoltýsku a Ďubákov. Toľko som sa dočítal v monografiách o Látkach, z ktorej tiež vyplýva, že moji predkovia boli medzi prvými obyvateľmi Látk.

Minulosť našich životov či už v monarchii alebo v spoločnej republike z Čechmi nikdy nemalá slobodu myslenia. Sloboda konania vždy bola ohraničená rázovitým krajom a človek v našej oblasti mal vždy aj svojich pánov. Či už zemepánov alebo

ODPAD VŠADE KAM SA POZRIEŠ – vyhlásme mu spoločne vojnu!

Možno sa mýlim, ale mám za to, že všetci chceme žiť v čistom a peknom prostredí. Netvrdím, že systém riešenia odpadu v Haliči nemá nedostatky, väčšinu odpadu sme však schopní za relatívne nízkych nákladov pre domácnosti vyriešiť. Napriek tomu sa stále nájde veľa ľudí, ktorí sa neštítia znečisťovať odpadom prostredie, v ktorom žijeme všetci.

Aj u nás funguje triedený zber odpadu. Plasty, papier, sklo a kovové obaly sú od občanov vyvázané bezplatne, napriek tomu stále končia vyhodené po obci či jej blízkom okolí. Stačí ich vyložiť pred dom, no i tak je pre mnohých „jednoduchšie“ vyviezť neporiadok za obec. Druhý problém je znečisťovanie verejných priestranstiev. Bohužiaľ, pre mnohých, a to sa netýka len detí, je úplne samozrejmé odhodiť papier, cestovný lístok, plechovku, obal z cukríka, či nedopalok cigarety a neviem čo všetko ešte jednoducho na zem. Pri tom často meter od smetného koša.

Poviete si, starosta a prečo tých ľudí nepokutuješ? Aj preto, že osobne nevidím, kto to robí. A možno aj mnohí z vás vidia a vedia, kto takto odpad „likviduje“ a znečisťuje a špatí prostredie, v ktorom žijeme. Bez svedka, ktorý by takýchto porušovateľov usvedčil, však nie je sankcionovanie možné. Na druhej strane, konanie o pokute nie je o vypísaní pokutového lístka, zaberie neskutočne veľa času, ktorý je v konečnom dôsledku stratený. Nehovoriac o tom čase, ktorý je potrebný na zbieranie

odpadkov našimi pracovníkmi. Ich pracovný čas by sa dal využiť aj lepšie ako na zbieranie odpadkov.

Snažíme sa udržiavať obec čistú. Kataster však máme veľký a bezprostredne okolo zastavaného územia, teda priamo pred očami máme aj neporiadok zo susediacich katastrov obcí Stará Halič, Lehôtka či Lupoč. Naš kataster napríklad končí Tuhárskym potokom a všetko za ním je už súčasťou katastra Starej Haliče, no keďže je to naozaj nepekne privítanie pre všetkých, ktorí do Haliče smerujú, rozhodli sme sa aj tento neporiadok vyzbierať. Podobne aj odbočku na „slovenskú cestu“, ktorá je pre zmenu katastrom Lehôtky. Nie prvý a bohužiaľ nie posledný raz. Spomedzi garáží za ihriskom sme taktiež odviezli 2 plné - čítate dobre - 2 plné autá (VW Transporter) pneumatík (pritom staré pneumatiky v pneuservisoch berú bezplatne) a ďalšieho neporiadku. Miest, ktoré sa pravidelne stávajú čiernymi skládkami je viac – napr. obchvat smerom na Maškovú, lesík pri Eženke, billboard v smere na Lučenec, križ za pekárňou a ďalšie a ďalšie miesta. Aj preto som veľmi vďačný všetkým, ktorí

sa v sobotu 27. marca podujali niektoré miesta v okolí našej peknej obce vyčistiť.

Chcem vás preto všetkých poprosiť o pomoc. Jednak s tým, aby ste mi dali vedieť vždy, keď pri prechádzkach či ceste autom vyhodený odpad vidíte. Ak sa nám aj nepodarí odpad zlikvidovať hneď, určite ho vyzbierame, keď to podmienky a čas dovolia. Samozrejme uvítam aj to, ak to urobíte sami a odpad doveziete do nášho kontajnera. Najväčšou pomocou však bude, keď mi nahlásite, no zároveň aj budete ochotní dosvedčiť, kto odpad takto nelegálne likviduje. Ide o peniaze nás všetkých, pretože náklady na likvidáciu odpadu sú čoraz vyššie. Je mi jasné, že tí, ktorí skládky tvoria, sa nad týmito riadkami len dobre pobavia. Verím však, že keď si všetci spoločne budeme viac všímať prostredie okolo nás, podarí sa nám postupne týchto darebákov odhaliť.

Ešte raz, verím, že čisté životné prostredie je našim spoločným cieľom. Preto budem rád ak si ho spoločne dokážeme stále zlepšovať. S nádejou, že čiernych skládok a neporiadku bude menej,

Mgr. Alexander Udvardy, starosta

**STAŇTE SA AJ VY SPOLU-
TVORCAMI HALIČSKÝCH
ZVESTÍ. PRIHLÁSTE SA DO
REDAKČNEJ RADY A POMÔŽTE
NÁM ICH ZLEPŠOVAŤ PO
OBSAHOVEJ STRÁNKE.
ĎALŠIE ČÍSLO VYJDE
V AUGUSTE 2021.**

Tiráž:

Haličské zvesti - občasník občanov - vydáva Obecný úrad v Haliči zdarma
- Povolné OkÚ v Lučenci č. OU MOMT - 01/93. Pripravuje redakčná rada
odsúhlasená uznesením č. 70/2019 v zložení Mgr. Alexander Udvardy, Ing.
Marcel Lukáč, Mgr. Kristián Fajčík, Renata Padúchová, Zuzana Svorenová,
Jozef Rekšák. Grafická úprava: Mgr. art. Peter Kollár, Tlač: EUROART